

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (γενικές σημειώσεις)

Τα κόμματα στην Ευρώπη γεννήθηκαν στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα και εξελίχθηκαν κατόπιν, ως αποτέλεσμα μιας σειράς παραγόντων: α) του μαζικού βιομηχανικού προλεταριάτου, β) της σταδιακής επέκτασης του εκλογικού δικαιώματος, γ) της «εθνικοποίησης» (στο πλαίσιο του «Κράτους-Εθνους») των οικονομικών και κοινωνικών παραμέτρων ανάπτυξης (επέκταση της εκπαίδευσης, επέκταση των υποδομών μεταφοράς και επικοινωνιών, διάχυση των τεχνολογιών ανάπτυξης, κ.λπ).

Για τη δημιουργία των πολιτικών κομμάτων και των κομματικών συστημάτων τον κυριότερο ρόλο έχουν διαδραματίσει μια σειρά από κοινωνικές συγκρούσεις (ταξικές, θρησκευτικές, πολιτιστικές-εδαφικές και γεωγραφικές-χωρικές) που έλαβαν μάλιστα το χαρακτήρα και μεγάλων κοινωνικών διαιρετικών τομών:

α) η σύγκρουση μεταξύ των ευγενών της φεουδαρχικής δομής και της αστικής τάξης. Η σύγκρουση αυτή, κυρίαρχη έως το 1848, επικαλύφθηκε αργότερα από....

β) την ταξική σύγκρουση μεταξύ της αστικής τάξης και του εργατικού βιομηχανικού κοινωνικού υποκειμένου.

Τα πολιτικά κόμματα που είναι προϊόντα αυτών των δύο (ταξικών) συγκρούσεων αποτελούν έως και σήμερα βασικές παραμέτρους των κομματικών συστημάτων της Ευρώπης (κόμματα αστικά / κόμματα εργατικά).

Επίσης, τα κόμματα είναι προϊόντα και άλλων κοινωνικών συγκρούσεων, όπως:

γ) θρησκευτικές συγκρούσεις,

δ) περιφερειακές – εδαφικές συγκρούσεις,

ε) συγκρούσεις πόλης και υπαίθρου...

(ΠΡΟΣΟΧΗ: να είστε έτοιμοι να αναφέρετε ορισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα κομμάτων που προέκυψαν από τον κάθε τύπο σύγκρουσης στην Ευρώπη)

Το χαρακτηριστικό των ευρωπαϊκών κομματικών συστημάτων – τουλάχιστον της δυτικής Ευρώπης, αφού τα πολιτικά κόμματα στο ανατολικό μέρος της Ευρώπης αποτελούν μια πολύ πρόσφατη (μετά το 1990) ιστορία - , είναι η «**συνέχεια**» των βασικών δομικών χαρακτηριστικών (κυρίως μετά τη δεκαετία του '20). Η βασική «συνέχεια» αναφέρεται στη διάκριση Αριστεράς / Δεξιάς (ή τουλάχιστον για τα τελευταία χρόνια, στη διάκριση Κεντροαριστεράς / Κεντροδεξιάς). Ωστόσο, στη «συνέχεια» αυτή θα εντοπιστούν και στοιχεία «**τομής**», που αναφέρονται στην «ιδεολογική διαφοροποίηση» των κομμάτων τόσο της αριστεράς όσο και της δεξιάς υπό την ηγεμονία του νεο-φιλελευθερισμού (ν/φ).

Μέχρι τη δεκαετία του '80 το «κοινωνικό συμβόλαιο» που χαρακτήρισε τα πολιτικά συστήματα της Ευρώπης και προσδιόριζε τα όρια του κομματικού ανταγωνισμού θεωρούσε το κράτος ρυθμιστή των οικονομικών σχέσεων και εγγυητή των βασικών λειτουργιών άμβλυνσης των ταξικών ανισοτήτων. Η ηγεμονία των ιδεών και των πολιτικών του ν/φ (μικρότερο κράτος στις οικονομικές του λειτουργίες και αρμοδιότητες, περισσότερη ελευθερία στις επιχειρήσεις, αυτορύθμιση των αγορών) συνετέλεσε στα να αλλάξουν σταδιακά χαρακτήρα, τόσο τα κόμματα της κεντροδεξιάς όσο και της κεντροαριστεράς. Αν για την ευρωπαϊκή κεντροδεξιά η αλλαγή προσανατολισμού υπήρξε «λογική» (αν και με πολλές αντιφάσεις και

αντιστάσεις), για τα κόμματα της αριστεράς και κυρίως τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα υπήρξε διαδικασία «τομής» με τον παλιό τους εαυτό (χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το Εργατικό Κόμμα της Βρετανίας υπό την ηγεσία του Μπλερ).

Στη σημερινή τοπογραφία των πολιτικών κομμάτων της Ευρώπης θα επισημαίναμε τις παρακάτω «κομματικές οικογένειες»:

α) **τα κόμματα της Ακρας Δεξιάς**. Βασίζονται κυρίως στην υποστήριξη ενός μέρους της παραδοσιακής μεσαίας τάξης και συγκροτούνται στη βάση ενός νέου «συντηρητικού εθνοκεντρισμού» και μιας κοινωνικής ατζέντας υπεράσπισης των «εθνικών δικαιωμάτων» έναντι της μετανάστευσης. (**Προσοχή**: Αναφέρατε τα βασικά κόμματα αυτής της οικογένειας).

β) **τα κόμματα της κεντροδεξιάς** (χριστιανοδημοκρατικά / συντηρητικά / φιλελεύθερα). Βασίζονται στην υποστήριξη των αστικών και μεσοαστικών κοινωνικών στρωμάτων, είναι φιλοευρωπαϊκά, κινούνται στην κατεύθυνση – λιγότερο ή περισσότερο – των νεοφιλελεύθερων πολιτικών. (**Προσοχή**: Αναφέρατε τα βασικά κόμματα αυτής της οικογένειας).

γ) **τα κόμματα της κεντροαριστεράς** (σοσιαλδημοκρατικά / εργατικά κόμματα). Βασιζόμενα στην κληρονομιά της μεγάλης μεταπολεμικής εργατικής σοσιαλδημοκρατίας, έχουν μετατοπίσει τις πολιτικές τους θέσεις προς τον ν/φ. Είναι κόμματα φιλοευρωπαϊκά, υπέρμαχα διακηρυκτικά μιας μεγαλύτερης κοινωνικής ισορροπίας, έχουν ωστόσο απωλέσει μεγάλο μέρος της παραδοσιακής εκλογικής τους βάσης.

δ) **τα κόμματα της Αριστεράς**. Μετεξελίξεις κατά βάση των παλαιότερων ισχυρών κομμουνιστικών κομμάτων, που έχουν ενισχυθεί επιπλέον με δυνάμεις που έχουν αποχωρήσει από τα παραδοσιακά σ/δ κόμματα, αλλά και με νέες δυνάμεις που είναι απότοκες των νέων κοινωνικών κινημάτων της τελευταίας δεκαετίας. Σε ορισμένες χώρες εξακολουθούν να υπάρχουν Κομμουνιστικά Κόμματα, είναι όμως μικρά από άποψη εκλογικής δύναμης. Στο χώρο αυτό θα μπορούσαν να ενταχθούν και ορισμένες τάσεις της πολιτικής οικολογίας.

(**ΠΡΟΣΟΧΗ**: να είστε έτοιμοι να αναφέρετε ορισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα κομμάτων από την κάθε οικογένεια στις βασικές υπό εξέταση χώρες, Γαλλία, βρετανία, Γερμανία, Ιταλία και Σουηδία).